

het nationaal-socialisme georiënteerde regering kunnen vormen – uiteraard onder Duits opperbestuur. De politiek van dat bestuur moest dus, het einddoel niet meer dan vagelijk aangevend, een combinatie zijn van geruststellingen, vleierij, propaganda en onophoudelijke pressie – dat alles met zo geraffineerde discretie aangewend dat de Nederlanders nimmer het proces als geheel zouden overzien maar hoogstens enkele geïsoleerde stadia en dat zij, was het einddoel eenmaal bereikt, het strelend gevoel zouden hebben dat zij als het ware uit zichzelf de zegeningen van het nationaal-socialisme ontdekt hadden.

Theoretisch had ook een militair bestuur op dat einddoel kunnen toewerken, maar Hitler achtte zijn generaals in het algemeen incapabel om het mengsel van sluwe vasthoudendheid en brutaal doorzettingsvermogen op te brengen dat hij in het geval van Nederland wenselijk achtte. Politiek-conservatieve, soms door fatsoenoverwegingen geremde oude heren kon hij daar niet gebruiken; een heel andere figuur was nodig, bij voorkeur een figuur die in hoge mate aan hem verknocht was.

Toen hij van het vertrek van koningin en kabinet vernomen had, dacht Hitler nagenoeg onmiddellijk aan Seyss-Inquart. Diens naam viel in dit verband al op 15 mei in een gesprek met Himmler.¹ Geen wonder: in de periode '33-'38 had Seyss-Inquart in Oostenrijk juist dat mengsel van vasthoudendheid en sluwheid aan de dag gelegd dat Hitler in een *Reichskommissar* van bezet Nederland begeerde. Hij had in Seyss-Inquart veel vertrouwen. Bovendien wilde deze uit Krakau weg en kon hij daar gemist worden.

Wat de formaliteiten betreft, maakte de *Reichskanzlei* het zich gemakkelijk: het decreet waarmee nog geen vier weken tevoren Terboven tot *Reichskommissar* van Noorwegen benoemd was, werd domweg gecopieerd. Het op Nederland betrekking hebbende stuk werd op 18 mei ondertekend.² Het bepaalde dat Seyss-Inquart rechtstreeks onder Hitler kwam te staan en van deze richtlijnen en instructies zou ontvangen; dat naast de *Reichskommissar* een *Wehrmachtbefehlshaber* zou optreden (die, krachtens een besluit van 20 mei, óók rechtstreeks ondergeschikt zou zijn aan Hitler³); dat de *Reichskommissar* van Duitse politiekrachten gebruik zou kunnen maken en zich overigens van het Nederlandse bestuur zou kunnen bedienen en dat het Nederlandse recht van kracht zou blijven, 'voorzover het met de bezetting te verenigen is'. Het decreet verscheen in het *Reichsgesetzblatt* alsmede in de Duitse en Nederlandse pers. Een dag later, 19 mei, ondertekende Hitler een

¹ Brief, 16 mei 1940, van Himmler aan Seyss-Inquart (BDC, 628). ² Tekst in *Verordeningenblad, 1940*, p. 2-5. ³ Tekst in *Akten zur deutschen auswärtigen Politik*, serie D, dl. IX (1962), p. 317 en in *Het Proces Christiansen* (1950), p. 230.